

67-72-101/1
30.04.21

У спеціалізовану вчену раду Д 35.052.19
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

(79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12)

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора юридичних наук, професора Самсіна Ігоря Леонovichа на дисертаційне дослідження Марушія Олексія Антоновича «Забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади: адміністративно-правова характеристика», подане на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

На основі ознайомлення з дисертацією та працями, опублікованими за темою відповідно до Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, окреслені ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, визначених у дисертації, їх новизна та достовірність, повнота викладу в опублікованих працях, а також зроблено висновок про відповідність встановленим вимогам дисертаційної роботи Марушія О. А.

Ступінь актуальності обраної теми.

Розвиток України в напрямі побудови демократичної правової держави не може відбуватися без встановлення надійних правових гарантій вільного і безпечного існування особи в суспільстві. Однією з таких гарантій сьогодні є чітке і неухильне дотримання законності в діяльності усіх органів державної влади, й особливо в діяльності органів виконавчої влади. Питання забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади є досить актуальним в умовах удосконалення всіх найважливіших функціональних і структурних характеристик

виконавчої влади в механізмі держави. Ситуація, коли між органами виконавчої влади і суспільством виникають протиріччя, вважається природною, оскільки у будь-якій демократичній державі завжди виникають суперечки відносно методів управління, неправомірної діяльності органів виконавчої влади тощо. В умовах поступу суспільства до ефективної системи державного управління питання протиріч між державою і суспільством набувають особливої гостроти. Зростає роль інтенсивного втручання держави в різні сфери громадського життя, що зумовлює вагомість значення потенціалу виконавчої влади в механізмі державного управління.

Забезпечення законності – одна з найважливіших внутрішніх функцій держави. Законність забезпечується розширенням сфери дії права на нові суспільні відносини – їх регулювання і встановлення відповідальності; забезпечення масового контролю за дотриманням норм права, недопущення правопорушень; контроль і самоконтроль, що здійснюються самими державними органами і громадськими об'єднаннями; підвищення загальної культури, правосвідомості та правової культури громадян.

Вагома і беззаперечна роль у цьому відведена органам виконавчої влади. Це надзвичайно важке, але архіважливе завдання, без вирішення якого не можна досягти високого економічного і соціально-культурного рівня життя українського народу.

Отже, забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади в Україні – суверенній, незалежній, демократичній, соціальній та правовій державі, яка прагне стати повноправним членом європейської та світової спільноти – є нагальним завданням сьогодення. Належне організаційне та правове забезпечення діяльності органів виконавчої влади при неухильному дотриманні принципу законності дозволить поліпшити ефективність їх діяльності та прискорити темпи подальшого суспільного і державного розвитку.

Отже, не викликає жодних сумнівів, що дисертаційне дослідження Марушія Олексія Антоновича на тему: «Забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади: адміністративно-правова характеристика» є актуальним і своєчасним.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 та низці інших програмних документів, розроблених на рівні держави.

Викладене вище, засвідчує, що дисертація Марушія О. А. є актуальною для сучасної правової науки та науки адміністративного права.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження Марушія О. А. будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії права, загальної теорії держави та права, теорії управління та адміністративного й конституційного права, інших галузевих правових наук, а також соціології та низки інших галузей знань. Високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено, крім цього, використанням комплексу філософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання – системно-філософського, структурно-філософського, структурно-організаційного, аксіологічного, просторово-часового, цивілізаційного, геополітичного і світосистемного. Окрім того, автором реалізовано міждисциплінарний підхід з використанням теоретичних напрацювань інших наук, для виявлення характерних рис і функцій законності, як цілісної системи взаємопов'язаних елементів. Водночас, в процесі дисертаційного дослідження Марушієм О. А. використано низку спеціальнонаукових методів: історико-юридичного, формально-логічного (дедукції, індукції, визначення і поділу тощо). З метою формування емпіричної частини дослідження автор застосував методи статистичного спостереження (анкетне опитування, аналіз документів, спостереження), зведення і групування, а також математичний аналіз отриманих статистичних даних, а для формування висновків та узагальнень результатів дослідження – досягнення формальної логіки та деонтологічної логіки.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Зміст дисертації загалом характеризується достатньо високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правової характеристики забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед у тому, що представлене дослідження є одним із небагатьох системних досліджень, у якому комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень правової науки аналізується сучасне розуміння та нові підходи до забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади.

На особливу увагу заслуговують такі положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- законність в діяльності органів виконавчої влади визначено як правовий режим їх функціонування, коли відбувається точне і неухильне дотримання і виконання вимог чинного законодавства службовими та посадовими особами органів виконавчої влади з метою забезпечення публічних інтересів;

- обґрунтовано місце правових гарантій законності в діяльності органів виконавчої влади в загальній системі гарантій законності;

- вироблена науково-теоретична конструкція поняття «забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади». Основними структурними елементами законності є: вимоги законності, принципи законності, механізм реалізації вимог і принципів;

- уточнені характерні ознаки діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення законності їх системи;

- систематизовано елементи адміністративно-правового забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади, до яких віднесено принципи, вимоги та гарантії забезпечення законності;

– класифікацію суб'єктів забезпечення законності у сфері публічного управління та визначено функціональні повноваження органів виконавчої влади з-поміж них;

– висновок про те, що зміст принципу законності становить система конкретних вимог: 1) загальність законності, що означає обов'язковість законів та інших нормативно-правових актів для всіх учасників суспільних відносин без винятку; 2) суворе дотримання закону усіма суб'єктами правовідносин; 3) верховенство закону в системі нормативно правових актів; єдність законності; 4) реальність законності, тобто фактичне виконання вимог, закладених в юридичних нормах, учасниками правовідносин; 5) єдина націленість діяльності органів законодавчої, виконавчої та влади; доцільності законності: (вибір законних варіантів здійснення правотворчої та правозастосовної діяльності, які є найбільш оптимальним заходом досягнення мети правового регулювання); 6) забезпечення рівності усіх перед законом; можливість покарання тільки за порушення чітко визначених положень закону; 7) невідворотність покарань за здійснене порушення закону; 8) встановлення дієвого механізму впровадження принципу законності в усіх сферах суспільного життя, створення системи гарантій, за допомогою яких би забезпечувалось повне дотримання принципу законності.

Сформульовані в дослідженні теоретичні висновки і узагальнення розвивають і доповнюють положення адміністративного права у забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади з позиції новітнього праворозуміння, механізму правового регулювання та правозастосування.

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення і висновки.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено у 10 публікаціях, серед яких – п'ять статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародної науково-метричної бази даних Index Copernicus, одна – у періодичних виданнях іноземних держав, 4 – у збірниках тез доповідей на науково-практичних заходах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані у роботі висновки і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній сфері, правозастосовній діяльності та навчальному процесі, що підтверджено відповідними довідками, а саме у: *науково-дослідницькій сфері* – для подальшої розробки проблематики адміністративно-правового забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади (акт впровадження ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права» від 10.04.2019 № 11); *правозастосовній діяльності* – для удосконалення діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення законності у сфері державного управління та тлумачення і застосування відповідних положень законодавства цими органами при здійсненні вказаної роботи; *навчальному процесі* – положення та висновки дисертації можуть бути впроваджені в процес викладання дисциплін: «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Організація роботи в органах внутрішніх справ і прокуратури», «Правове регулювання державної служби» (акт впровадження ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права» від 10.04.2019 № 11).

Дискусійні положення дисертаційного дослідження та зауваження до нього.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься певна кількість спірних, недостатньо обґрунтованих та узгоджених положень, які можуть стати підґрунтям для наукової дискусії та слугувати напрямами подальшої розробки цієї проблематики. Зокрема:

1. У науковій новизні дисертант подає визначення законності в діяльності органів виконавчої влади як правовий режим їх функціонування, коли відбувається точне і неухильне дотримання і виконання вимог чинного законодавства службовими та посадовими особами органів виконавчої влади з метою забезпечення публічних інтересів. Натомість, у подальшому у тексті самої роботи зустрічається не тільки такий підхід, а й тлумачення законності як

принципу. З огляду на доцільно було б під час захисту уточнити позицію автора щодо певної термінологічної плутанини.

2. У підрозділі 1.1 «Історіографія проблеми та напрями дисертаційного дослідження» автор акцентує увагу на предметі законності, підкреслюючи його надмірну широту. Однак, не зайвим у цьому контексті було б звернутись до історії становлення поглядів на поняття законність, що дозволило б побачити її дійсний сучасний зміст, визначити шляхи та напрями забезпечення у майбутньому, зокрема й у діяльності органів виконавчої влади.

3. Загалом погоджуємось з дисертантом, у тому, що органи виконавчої влади займають важливе місце у системі гарантій законності, однак з огляду на це було б доречним ширше зупинитись на питанні тих механізмів гарантування законності за допомогою яких відбуваються ці процеси.

4. Не зовсім чітко дисертантом змодельовано питання проведення нормотворчої експертизи в діяльності органів виконавчої влади. Адже це питання є особливо важливим з огляду на європейський вектор розвитку держави, а відповідно нормотворчість має здійснюватись з дотриманням принципу законності, особливо щодо пріоритетних сфер адаптації національного законодавства до законодавства ЄС: митного, банківського, податкового, фінансових послуг, захисту прав споживачів, транспортного права тощо.

5. Вважаємо, що доцільно було б більшу увагу звернути на судовий контроль за діяльністю органів виконавчої влади, зокрема, у контексті вирішення спорів щодо законності прийняття нормативно-правових актів та індивідуальних адміністративних актів.

Водночас, зазначені зауваження переважно мають дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Автореферат дисертації ідентичний її основним положенням і повністю відображає зміст та результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України

від 24 липня 2013 року № 567.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація «Забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади: адміністративно-правова характеристика» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, що має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Марушій Олексій Антонович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

В.о. завідувача кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова,
доктор юридичних наук, професор

Велич

І. Л. Самсін

Підпис *І. Л. Самсін*
ЗАСВІДЧУЮ:
Нач. ВК ХУУП
імені Леоніда Юзькова

Ректор

О. Савчук